

N:o 30.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 Maj 1874, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition, i fråga om inskränkning i rättigheten att till förtäring på stället försälja vin och maltdrycker, än äfven enskilda motioner i ämnet.

Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition, som blifvit till Lag-Utskottet remitterad, är af följande innehåll:

»Med anledning af åtskilliga till Kongl. Maj:t fullföljda besvärsmål i fråga om rättighet att till förtäring på stället försälja vin och malt-drycker samt flera underdåniga petitioner i ämnet och i öfrigt inhemtade upplysningar har hos Kongl. Maj:t kommit under öfvervägande, huruvida icke de rörande vilkoren för dylik försäljning nu gällande föreskrifter böra i icke oväsentlig mån förändras.

Sedan genom nådiga Förordningen den 18 Juni 1864 utvidgad näringsfrihet blifvit införd, utfärdades den 7 December 1866 ännu i hufvudsakliga delar gällande nådiga Förordningen angående vilkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, öl, kaffe eller andra icke spirituösa drycker. Sistnämnda förordning hvilar, såsom ock i inledningen till densamma antydes, på den grundsats, att utvägen till försörjning genom bedrifvandet af ifrågavarande »i och för sig oskadliga rörelse» icke borde inskränkas mera, än som erfordrades för betryggande mot dess missbruk och förekommande, så vidt ske kunde, af sådana oordningar, som flerstädes egt rum å ställen, hvilka för dylik rörelse hållits för allmänheten öppna. I öfverensstämmelse härmed stadgades i § 1, att om någon ville till förtäring på stället, vare sig med eller

utan mat, men utan samband med rättighet till utskänkning af bränvin eller andra brända eller destillerade spirituösa drycker, mot betalning hålla allmänheten tillhanda öl, dricka, porter, kokadt kaffe, thé och chokolad eller andra icke spirituösa drycker, med undantag af vin, han endast behöfde derom göra skriftlig anmälan, på landet hos kommunalnämndens ordförande och länsmannen i orten, samt i stad hos magistraten, med bifogande af betyg om god frejd samt uppgift å det ställe der försäljningen skulle ega rum;

att, om den, som icke hade god frejd, önskade idka sådan försäljning, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hade att, på ansökan derom, efter kommunalnämndens eller magistratens hörande, pröfva, huruvida försäljningsrätt ändock kunde medgifvas; samt

att, om någon ville till förtäring på stället, vare sig i förening med mat eller någon af här förut omförmälda drycker, eller eljest försälja vin af inhemska eller utländska tillverkning, ansökan derom borde ingifvas på landet till kommunalnämnden och i stad till magistraten, med bifogande af betyg om god frejd samt uppgift på det ställe der försäljningen skulle ega rum, att ansökningen skulle af kommunalnämnden eller magistraten insändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med utlåtande, huruvida sökanden gjort sig känd för sedlighet och ordentlighet samt i öfrigt med hänsyn jemväl till rörelsens omfattning kunde anses lämplig att försäljningen förestå; och att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derefter hade att meddela beslut, om ansökningen bifölles eller icke.

Hvad sålunda blifvit stadgadt skulle iakttagas hvarje gång försäljningsställe ombyttes.

Vidare meddelades särskild föreskrift i fråga om försäljning vid marknad; hvarjemte stadgades, att förordningen icke hade tillämpning på gästgifvare eller på dem, som utomhus, vare sig medelst kringbärande eller från bord eller eljest *i mindre omfattning* idkade försäljning af icke spirituösa drycker utom vin, äfvensom att förordningen icke heller gällde för Stockholm.

Denna förordning hade icke varit tillämpad längre tid än ett år, då förslag redan framställdes om inskränkning i den genom densamma medgifna frihet. Vid 1868 års riksdag väcktes nemligen af en ledamot i Andra Kammaren motion derom, »att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes besluta sådana ändringar och tillägg i Kongl. Förordningen den 7 December 1866, hvarigenom kommunalnämnd på landet samt stadsfullmäktige, eller, der sådana ej finnas, allmän rådstuga i stad erhåller rätt att uppgöra samt

till vederbörlig granskning och stadfästelse af Konungens Befallningshafvande till denne inlemna närmare stadgar angående *antalet* och *beliigheten* inom kommunen af ölstugor eller så kallade nykterhetsvårds-*hus*, med eller utan rätt att tillika till förtäring å stället till salu hålla vin; sättet för utöfning af sådan rörelse och kontrollen deröfver; samt vederbörlig pröfning af de personers lämplighet för densamma, som sådan rättighet söka.»

Denna motion tillvaun sig det afseende, att Andra Kammarens Tillfälliga Utskott (N:o 6) uti afgifvet utlåtande tillstyrkte aflåtande af underdånig skrifvelse uti den af motionären föreslagna syftning. Men detta förslag blef icke af Kammaren godkänt.

Sedan dess hafva emellertid från många håll klagomål försports öfver det sätt, hvarpå den medgifna rättigheten till försäljning af malt-drycker blifvit missbrukad, och öfver oordningar, som vid de så kallade ölstugorna förekommit, samtidigt hvarmed allt flera röster höjt sig derför, att ifrågavarande näringsgren borde genom inskränkande bestämmelser hindras från att taga en för fäderneslandet skadlig utveckling.

Uti underdånig skrifvelse den 18 Maj 1871 anhöll Riksdagen om förändring i vissa uppgifna afseenden af ofta nämnda nådiga förordning. Denna skrifvelse föranledde utfärdande af nådiga Kungörelsen den 22 Augusti 1871, hvarigenom meddelades vissa inskränkande bestämmelser rörande försäljning af ifrågavarande slag å kungjord allmän torgdag, vare sig i stad eller å landet, och vid vapenöfningsmöte å landet, äfvensom beträffande försäljning utomhus i mindre omfattning af maltdrycker och andra icke spirituösa drycker utom vin.

Redan vid 1872 års riksdag väcktes ånyo förslag om ändring uti ifrågavarande förordning; och Riksdagen hemställde uti underdånig skrifvelse den 22 April 1872 om inskränkning i den dittills medgifna rättigheten för en hvar, som eger god frejd, att, efter föregående anmälan hos vederbörande myndighet, till förtäring på stället försälja öl, dricka, porter, kokadt kaffe, thé och chokolad eller andra icke spirituösa drycker med undantag af vin. Efter att hafva inhämtat samtliga Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes yttranden, afgaf Kommers-kollegium den 22 November 1872 underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens berörda hemställan. Uti detta utlåtande anföres, bland annat, att, derest, med afseende å syftningen i Riksdagens förslag och på grund af hvad flertalet bland länsstyrelserna vitsordat angående otillräckligheten af de medel, nådiga Förordningen den 7 December 1866 uti § 3 erbjöde till förhindrande eller förekommande af oordningar å ölförsäljningsställena samt i ändamål att dessas antal måtte kunna behörigen begränsas,

Kongl. Maj:t skulle finna skäl besluta, att äfven i fråga om försäljning, hvarom § 1 mom. 1 af förordningen handlade, rättigheten borde sökas och af offentlig myndighet beviljas, samt i öfverensstämmelse dermed ändra gällande författning — hvilket Kollegium med hänsyn till den korta tid, som förflutit sedan ändringar i samma författning förut blifvit vidtagna, och innan åsigterna i ämnet vunnit mera enhällighet och stadga, tvekade att i underdånighet tillstyrka — Kollegium i underdånighet hemställde, att såsom allmänna grunder vid sådan omarbetning af författningen måtte i nåder iakttagas:

»att, sedan kommunalstämma å landet och stadsfullmäktige eller, derest sådana ej finnas, allmän rådstuga i stad under Oktober månad hvarje år beslutit, huru många försäljningsställen, för att mot betalning hålla allmänheten tillhanda öl, dricka, porter, kokadt kaffe, thé och chokolad eller andra icke spirituösa drycker, måtte inom kommunen under nästföljande året finnas, ansökning om rättighet till försäljningen skall ingifvas, på landet till kommunalnämnden och i stad till magistraten eller poliskammaren, der sådan finnes, eller, der hvarken magistrat eller poliskammare finnes, till den i staden tillsatta särskilda styrelse;

att vid ansökningen skola fogas betyg om frejd samt uppgift å det ställe, der försäljningen skall ega rum;

att inkomna ansökningar skola vid årets slut i ett sammanhang insändas af berörda myndighet till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med anmälan om det antal försäljningsställen, kommunen ansett böra högst medgifvas, samt utlåtande, huruvida och hvilka sökande gjort sig kände för sedlighet och ordentlighet samt i öfrigt och med hänsyn jemväl till rörelsens omfattning kunna anses lämplige att försäljning förestå, äfvensom i hvilken trakt af kommunen försäljningsställen lämpligast må inrättas;

att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derefter ofördröjligen skall till pröfning företaga ansökningarne och för dem, hvilkas ansökningar bifallas, utfärda tillståndsbevis, gällande för ett år i sender; dervid dock iakttages, att tillstånd till ifrågavarande försäljning icke lemnas åt flere, än antalet af de försäljningsställen, kommunen beslutit böra derstädes finnas; samt

att det skall åligga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att om de utfärdade tillståndsbevisen genast underrätta ej mindre den myndighet, som ansökningarne insändt, än ock kronobetjeningen i orten.»

Kongl. Maj:t fann emellertid, enär skadliga verkningar af ifrågavarande rättigheten, så vidt den endast afsåge kaffe, thé, chokolad och andra icke spirituösa drycker, med undantag af maltdrycker, icke för-

sports, väl ej nödigt att i samma, på den allmänna näringsfriheten grundade rättighet stadga inskränkning; men då den oinskränkta rättigheten att till förtäring på stället mot betalning hålla allmänheten tillhanda maldrycker föranledt betänkliga oordningar, ansåg Kongl. Maj:t till förebyggande af dessa lämpligt, att å sist omnämnda drycker, de der, i likhet med vin, innehölle alkohol och njutna i större mängd kunde verka rusgifvande, uti ifrågakomna afseendet tillämpades enahanda föreskrifter, som gällde angående vin, dock att derigenom någon inskränkning icke skedde uti den i allmänhet medgifna rättigheten att *utomhus i mindre omfattning*, vare sig medelst kringbärande eller från bord eller eljest försälja maldrycker; och utfärdades i enlighet härmed nådiga Kungörelsen den 22 Februari 1873.

De sålunda gjorda inskränkningar i den genom Kongl. Förordningen den 7 December 1866 medgifna frihet hafva emellertid icke visat sig tillfyllestgörande. Af mål angående rätt till utskänkning af vin och maldrycker, hvilka under sistlidet år i betydligt antal från alla rikets delar dragits under Kongl. Maj:ts pröfning, inhemtas, att hos såväl kommunalstyrelserna som ortmyndigheterna gjort sig gällande den åsigt, att antalet af de så kallade ölstugorna borde i ordningens och sedlighetens intresse så mycket som möjligt inskränkas, och att förty personer, emot hvilkas lämplighet att utöfva sådan försäljning anmärkning icke förekommit, likväl kunde och borde förvägras tillstånd dertill endast af det skäl, att försäljningen icke ansåges vara inom vederbörande kommun behöflig. Vissa kommuner hafva till och med fattat beslut om förbud mot all försäljning af dylik art inom kommunens område, å hvilka beslut likväl fastställelse, då sådan blifvit sökt, icke kunnat i enlighet med nu gällande lagstiftning i ämnet meddelas.

Vidare har, uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, Lerbäcks kommun, tillhörande Örebro län, i underdånighet anhållit, att åtgärder måtte vidtagas till inskränkande af rättigheten till försäljning å landet af vin och maldrycker; till stöd för hvilken anhållan hufvudsakligen anförts, att, medan för närvarande en sådan rättighet vore medgifven en hvar, som vore välfrejdad, den lätta tillgången på vin och maldrycker i hög grad motverkade sedligheten, likasom den ock verkade störande på allmänna ordningen, i ty att det omåttliga bruket af dessa drycker föranledde till våldsamerheter å både person och egendom samt undergräfde arbetarebefolkningens moraliska och ekonomiska existens. Sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län uti afgifvet yttrande uttalat den åsigt, att den, som idkade handel i öppen salubod, i allmänhet icke borde tillåtas att till förtäring på stället försälja vin eller öl, har Kom-

mers-kollegium uti underdånigt utlåtande anført, att till förekommande af de öfverklagade oordningarne knappast torde återstå någon annan ytterligare möjlig åtgärd, än att begränsa försäljningsställes antal inom hvarje kommun och såmedelst göra för dervarande ordningsmakt möjligt att behörigen kunna öfvervaka ordningen å dessa försäljningsställen samt minska de frestelser, som en alltför rik tillgång derpå onekligen måste erbjuda lättsinnet. I afseende härå åberopade Kollegium sitt uti förutnämnda utlåtande den 22 November 1872 framställda förslag, vid hvilket Kollegium icke hade annat att tillägga, än att med afseende å vin, hvarom då icke nämndes, ansökning om försäljningsrätt syntes böra underkastas enahanda behandling, som rörande andra icke spirituösa drycker föreslagits. Dessutom ansåge Kollegium hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande yttrat om förbud för den, som idkade handel i öppen salubod, att till förtäring på stället försälja vin eller öl, på grund af de klagomål, hvilka temligen allmänt förspordes öfver dessa handlandes ifrågavarande krögeri, vara förtjent af nådig uppmärksamhet.

Slutligen hafva ombud för 130 kommuner inom riket, af hvilka 1 inom Upsala, 1 inom Östergötlands, 3 inom Jönköpings, 5 inom Kronobergs, 4 inom Calmar, 4 inom Gotlands, 2 inom Göteborgs och Bohus, 2 inom Skaraborgs, 4 inom Örebro, 29 inom Kopparbergs, 38 inom Gefleborgs, 3 inom Westernorrlands och 34 inom Jemtlands län, uti särskilda till Kongl. Maj:t ingifna skrifter, andragit, hurusom nödvändigt vore att söka hämma den allt mera öfverhandtagande drycken-skapen, samt såsom åtgärder ledande till detta mål föreslagit, bland annat, att kommun på landet må erhålla rätt bestämna, det ingen försäljning, till större eller mindre myckenhet, af vin må inom densamma ega rum, samt att dylik försäljning skall vara förbjuden dem, som idka landthandel, vid betydliga böter och förlust af handelsrätten, bestämmelser hvilka af åtskilliga kommuner ansetts böra tillämpas äfven i afseende å försäljning af maldrycker.

Af hvad sålunda förekommit, jemfördt med hvad ett stort antal bland Riksdagens ledamöter anført uti flera vid innevarande riksdag väckta motioner i ämnet, synes vara ådagalagdt, att bestämmelserna i Kongl. Förordningen den 7 December 1866 med deri genom Kungörelserna den 22 Augusti 1871 och den 22 Februari 1873 vidtagna ändringar numera icke äro tillfyllestgörande för genomförande af den redan i nämnda förordning uttalade och allmänt såsom riktig erkända grundsats, att ifrågavarande rörelse bör inskränkas så mycket, som erfordras för betryggande mot dess missbruk och förekommande, så vidt möjligt

är, af oordningar å de ställen, hvilka för dylik rörelse hållas för allmänheten öppna. Kongl. Maj:t har således, oaktadt mera återhållande bestämmelser icke kunna meddelas utan att derigenom göra en icke ringa inskränkning i den allmänna näringsfriheten, ansett sig böra taga i öfvervägande, huruvida icke, vid nödig omarbetning af lagstiftningen uti förevarande ämne, genomgripande förändringar böra vidtagas samt dervid i första rummet tillses, i hvad mån de redan år 1868 inom representationen uttalade och derefter allt mer och mer omfattade åsigter böra vinna tillämpning.

Hvad således angår det med stor enighet omfattade förslaget, att kommunerna skulle tillerkännas rättighet sjelfva bestämma, huruvida vin och maldrycker böra få inom deras områden allmänheten tillhandahållas, samt, i händelse sådant af kommunerna medgifves, huru många försäljningsställen få finnas, så, enär för ordningens upprätthållande inom hvarje kommun desto hellre måste påräknas de ordningsälskande medlemmarnes biträde och samverkan med den offentliga polismyndigheten, som dennas representanter å landsbygden äro fåtalige och spridde på vidsträckt område, samt vid sådant förhållande kommunen kan sägas vara i viss mån ansvarig för tillståndet inom densamma i afseende å ordning och sedlighet, torde följdriktigt kommun böra berättigas att från sitt område utestänga eller derinom inskränka sådan rörelse, som kommunen anser obehöflig och menligt inverkan på medlemmarne i berörda hänseenden. Härvid bör dock omsorgsfullt tillses, att en sådan rättighet icke utsträcker längre än behofvet oundgängligen kräfvat. Om det å ena sidan är en obestriddig sanning, att de egentliga ölstugorna eller ölkrogarne utöfva en förderlig verkan, då befolkningen derstädes under mer eller mindre omättligt förtärande af rusgifvande drycker bortslösar tid och penningar, som borde nyttigare användas, så kan å andra sidan icke med fog påyrkas, att, om försäljningen af vin och maldrycker å så kallade nykterhetsvärdshus inskränkes till utskänkning af dylika drycker endast vid måltider åt spisande gäster, samt iakttagandet häraf noggrannt öfvervakas, en sådan försäljningsrätt bör förvägras den, som önskar derigenom sig försörja och innehar de för utöfvande af sådan rörelse erforderliga egenskaper. Det torde likaledes vara uppenbart, att kommunens beslutanderätt icke här omfattar sådan utom hus *i mindre omfattning* skeende försäljning af maldrycker, som omförmåles i § 10 af Kongl. Förordningen den 7 December 1866, sådan den lyder genom Kungörelsen den 22 Augusti 1871.

Emellertid torde, äfven om rättighet att alldeles förbjuda eller ock,

hvad angår försäljningsställes antal, inskränka utskänkning inom kommunen af vin och maltdrycker varder kommunen tillerkänd, befogetheten att i de fall, då förbud i nämnda afseende icke af kommunen beslutits, meddela sökt tillstånd till utöfvande af dylik försäljningsrätt fortfarande, såsom hittills, böra tillkomma Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Härigenom skulle likväl omförmälda, för kommun ifrågasatta rätt kunna betydligt inskränkas och i många fall för lång tid tillintetgöras; såvida nemligen ett af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande en gång meddeladt tillstånd, hvilket icke genom lagöfverträdelser förverkades, ej finge återkallas, så länge den, som erhållit tillståndet, lefver och vill sig deraf begagna. Dylika tillstånd böra derfore hvarje gång medgifvas endast för viss kortare tid, ej öfverstigande tre år. En sådan inskränkning i den tid, för hvilken näringsrättighet må beviljas, skulle dessutom otvifvelaktigt innefatta en kraftig maning för näringsidkaren att städse iakttaga ordentlighet och laglydighet för att derigenom göra sig förtjent af tillståndets förnyande.

Då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, vid pröfning af ansökningar af ifrågavarande slag, har att taga i öfvervägande, huruvida sökanden gjort sig känd för sedlighet och ordentlighet samt i öfrigt, och med hänsyn jemväl till rörelsens omfattning, kan anses lämplig att försäljningen förestå, kan väl antagas, att i allmänhet inga andra personer, än de, som äro fullt lämplige, erhålla sådan försäljningsrätt, hvadan vidare föreskrifter i detta hänseende icke borde vara behöfliga. Det är dock otvifvelaktigt, att den, som idkar handel i öppen salubod, icke kan med erforderlig omsorg och uppmärksamhet samtidigt till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten rusgifvande drycker. Betänkligheter torde således icke böra möta vid att ovilkorligt förbjuda den, som idkar handel i öppen salubod, att till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten vin och maltdrycker. Att, såsom ifrågasatt blifvit, förbjuda den, som å landet idkar handel i öppen salubod, till och med att till afhemtning försälja dylika drycker, lärer deremot icke låta sig göra utan en allt för stor inskränkning i den allmänna handelsfriheten. Det mål, man genom ett sådant förbud åsyftat, torde i allt fall kunna vinnas genom ett stadgande, att, om vin eller maltdrycker, köpta hos den, som idkar handel med dylika drycker, utan att vara berättigad dem till förtäring på stället afyttra, förtäras utom hus i närheten af försäljningsstället å område, hvaröfver han eger föfoga, försäljaren skall, der han ej gitter visa att sådant skett emot hans vilja, straffas såsom för olaga utskänkning.

Då missbruken vid försäljning af vin och maltdrycker, bland andra

skadliga verkningar, framkalla slöseri och skuldsättning, torde såsom ett medel häremot med skäl kunna och böra, i enlighet med hvad som stadgas beträffande försäljning af bränvin, föreskrivas, att den, hvilken till förtäring på stället annorledes än till spisande gäster under måltider utborgar vin eller maltdrycker, ej är berättigad därför utsöka betalning.

Slutligen torde, utöfver de i nu gällande författninga. i ämnet meddelade ansvarsbestämmelser och ordningsföreskrifter, böra med ledning af hvad gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin innehåller, stadgas, att vin och maltdrycker icke må å utskänkingsställe utlemnas till den, som synbarligen är öfverlastad, och ej heller till den, som minderårig är.

På grund häraf har Kongl. Maj:t ansett, att i ny lagstiftning angående villkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, maltdrycker, kaffe, thé och andra icke spirituösa drycker böra inflyta bestämmelser af följande innehåll och syftning:

att i afseende å behörighet så väl att *utomhus i mindre omfattning* försälja maltdrycker, som ock att till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten kaffe, thé, chokolad och andra icke spirituösa drycker, med undantag af vin och maltdrycker, nu gällande föreskrifter skola lända till efterrättelse;

att den som vill erhålla rättighet att vid måltider emot betalning tillhandahålla spisande gäster vin och maltdrycker, skall ingifva ansökning derom på landet till kommunalnämnden i orten och i stad till magistrat eller annan vederbörande myndighet, med bifogande af betyg om god frejd samt uppgift å det ställe der försäljningen skall ega rum, hvarefter tillståndets beviljande, på sätt här nedan omförmäles, kommer att bero af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning;

att, i fråga åter om rättighet att annorledes än vid måltider till spisande gäster tillhandahålla allmänheten vin och maltdrycker till förtäring på stället, kommunalstämma å landet samt i stad stadsfullmäktige eller allmän rådstuga ega icke allenast besluta, huruvida dylik rättighet må inom kommunens område utöfvas, utan ock, derest sådant för en tid af högst tre år hvarje gång medgifves, bestämma antalet af försäljningsställena och utsätta de trakter, hvarinom dessa försäljningsställena må finnas; samt att ansökning om erhållande af rätt att utöfva sålunda medgifven försäljning derefter bör, åtföljd af betyg om god frejd, ingifvas å landet till kommunalnämnd och i stad till magistrat eller annan vederbörande myndighet;

att alla inkomna ansökningar om erhållande af rätt att till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten vin och maldrycker skola af kommunalnämnd eller vederbörande myndighet i stad öfverlemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med utlåtande, huruvida sökandena gjort sig kände för sedlighet och ordentlighet samt i öfrigt, och med hänsyn jemväl till rörelsens omfattning, kunna anses lämplige att försäljningen förestå; hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelar sitt beslut, om ansökningarne bifallas eller icke; skolande dervid iakttagas, att tillståndsbref icke meddelas flera personer, än som motsvara antalet af de utaf kommunen medgifna försäljningsställen;

att sådan rättighet icke må meddelas den, som i öppen salubod idkar handel med andra varor;

att, om vin eller maldrycker, köpta hos den, som idkar handel med dylika drycker utan att vara berättigad dem till förtäring på stället afyttra, förtäras utomhus i närheten af försäljningsstället å område, hvaröfver han eger förfoga, försäljaren skall, der han ej gitter visa, att sådant skett emot hans vilja, straffas såsom för olaga utskänkning af sådana drycker;

att den, hvilken till förtäring på stället annorledes än till spisande gäster under måltid utborgar vin och maldrycker, ej är berättigad derför utsöka betalning;

att vin och maldrycker icke må å utskänkingsställe utlemnas till den, som synbarligen är öfverlastad, och ej heller till den, som minderårig är; samt

att i öfriga hufvudsakliga delar de uti nu gällande författningar i ämnet meddelade bestämmelser skola lända till efterrättelse.

Enär, såsom förut är nämndt, tillämpningen af sådana bestämmelser skulle i flera hänseenden medföra ej obetydlig inskränkning i den allmänna näringsfriheten, vill Kongl. Maj:t härmed inhemta Riksdagens yttrande i ämnet.»

I sammanhang härmed har Utskottet till behandling förehaft särskilda, till Utskottet remitterade motioner i samma ämne, väckta inom Andra Kammaren af Herrar *P. M. Gunnarsson* (motionen N:o 12), *A. Andersson* från Westernorrlands län (motionen N:o 22) och *J. M. Englander* (motionen N:o 29).

Af dessa motionärer har Herr Gunnarsson yrkat, att all vinhandel, såväl i parti som i minut, i handelsbodarne å landet måtte förbjudas.

Herr Engländer har hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, »att försäljning af öl, porter och vin hos så kallade landthandlare hädanefters måtte förbjudas samt Kongl. Förordningen den 18 Juni 1864 i öfverensstämmelse härmed varda förändrad.»

Herr Andersson åter har hemställt, »att Riksdagen ville för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t till nådig fastställelse anmäla en lag, hvarigenom hvarje kommun å landet får rättighet att genom sin kommunalnämnd bestämma om någon försäljning, minuterung eller utskänkning af brända och destillerade drycker, vin eller maldrycker inom kommunen får ega rum, huru många försäljningsställen inom kommunen få finnas, åt hvilka personer handteringen må medgifvas, samt hvilken skatt för sådan rättighet af innehafvaren erläggas skall, hvaremot kommunen tillför binder sig att genom dertill utsedde, under kronobetjeningen ställde personer öfvervaka de fattade bestämmelsernas noggranna efterlefnad.»

Enligt Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition skulle, i fråga om rättighet att annorledes än vid måltider till spisande gäster tillhandahålla allmänheten vin och maldrycker till förtäring på stället, det uteslutande bero på kommunalstämma å landet och i stad på stadsfullmäktige eller allmän rådstuga att bestämma, huruvida dylik rättighet må inom kommunens område utöfvas, samt, derest sådant medgäfvades, huru många försäljningsställen finge finnas. Med afseende å kommunalnämnds och magistrats uppgift att hvar inom sitt område vaka öfver allmänna ordningens och sedlighetens upprätthållande, samt med hänsyn till den närmare kännedom om förhållandena inom kommunen, som dessa myndigheter måste ega, anser Utskottet att deras yttrande bör inhemtas och gälla lika mycket i detta fall, som då fråga är om rättighet att idka minuthandel med eller utskänkning af bränvin. En särskild anledning härtill förefinnes, i synnerhet hvad landsbygden angår, i den omständighet, att inom vissa kommuner ordnandet af ifrågavarande angelägenhet enligt Kongl. Maj:ts proposition kunde blifva helt och hållet beroende af åsigtarna hos en enda medlem af kommunen eller hos ett ringa fåtal, hvars uppfattning tilläfventyrs ginge alltför långt i den ena eller andra riktningen. Lämpligt synes derföre vara, att den tillämnade nya författningen härutinnan affattas i hufvudsaklig öfverens-

stämmelse med motsvarande föreskrifter i Kongl. Förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 26 Augusti 1873, samt att således stadgas: att det skall ankomma på både kommunalstämma och kommunalnämnd å landet samt i stad på både magistrat och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga att afgifva yttrande, huruvida rättighet af ifrågasvarande beskaffenhet må inom kommunens område utöfvas, äfvensom, derest sådant för en tid af högst tre år hvarje gång medgifves, föreslå antalet af försäljningsställena och utsätta de trakter, hvarinom dessa försäljningsställena må finnas; att, derest omförmälda myndigheter sammanstämmande afstyrkt inrättande af dylik försäljning, frågan skall anses förfallen; men att, i fall begge eller endera yttrat sig tillstyrkande, ärendet skall öfverlemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som derefter fattar sitt beslut i ämnet, dock med iakttagande att försäljningsstälernas antal ej må bestämmas högre än det, hvarom myndigheterna inom kommunen varit ense.

I likhet med hvad Kongl. Maj:ts proposition derom innehåller, anser Utskottet tjenligt, att den, som i öppen salubod idkar handel med andra varor, ovilkorligen förbjudes att till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten vin och maldrycker. Att, på sätt Herrar Gunnarsson och Engländer i sina förenämnda motioner ifrågasatt, förbjuda den, som idkar handel i öppen salubod, till och med att till afhemtning försälja dylika drycker, innebure onekligen en alltför stor inskränkning i den allmänna handelsfriheten.

Till förekommande af missbruk vid försäljning till afhemtning innehåller Kongl. Maj:ts proposition, »att om vin eller maldrycker, köpta hos den, som idkar handel med dylika drycker utan att vara berättigad dem till förtäring på stället afyttra, förtäras utom hus i närheten af försäljningsstället å område, hvaröfver han eger förfoga, försäljaren skall, der han ej gitter visa, att sådant skett emot hans vilja, straffas såsom för olaga utskänkning af sådana drycker.» Utom det att en så beskaffad bevisningsskyldighet å den tilltalades sida ej torde öfverensstämma med de i vår rättegångsordning i allmänhet antagna grundsatser, vill det synas oegentligt, att den tilltalade i detta fall skulle, med hänseende till bevisningsskyldigheten, komma i en sämre ställning, än förhållandet varit, om åtalet afsett olofflig brännvinsutskänkning. Utskottet anser derföre, att orden »der han ej gitter visa, att sådant skett emot hans vilja» böra utbytas emot dessa: »om det sker med hans vetskap»; och torde de i samma punkt förekommande orden »utom hus» lämpligen kunna utgå, såsom obehöfliga och möjligen ledande till misstydd-

ning. Derjemte och då nyssberörda, af Kongl. Maj:t föreslagna stadgande, vare sig att det bibehålles oförändradt eller undergår den nu ifrågasatta förändringen, ej torde lemna tillräckliga garantier till förebyggande af lagens kringgående, har det syntts Utskottet lämpligt, att de i 3 § af 1866 års Kongl. förordning meddelade föreskrifter angående rättighet för kommunalnämnd eller magistrat att i vissa fall förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande gjordes tillämpliga äfven på den, som endast till afhemtning håller vin och maltdrycker till salu.

Såsom ett ytterligare tillägg till hvad Kongl. Maj:t föreslagit borde, enligt Utskottets åsigt, i den nya författningen, i likhet med hvad ofvan åberopade Kongl. förordning angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. innehåller, införas ett stadgande derom, att husbonde ansvarar för förbrytelse, som, med hans vetskap, emot författningen begås af hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, likasom vore förbrytelsen af husbonden sjelf gjord.

Utskottet har för öfrigt icke funnit anledning till någon anmärkning i afseende på Kongl. Maj:ts proposition; och får Utskottet tillstyrka,

- 1:o) att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att, vid granskning af förevarande nådiga framställning, Riksdagen endast funnit skäl till följande underdåniga hemställanden:
 - a) att, beträffande rättighet att annorledes än vid måltider till spisande gäster tillhandahålla allmänheten vin och maltdrycker till förtäring på stället, fråga huruvida sådan rättighet må inom kommuns område utöfvas, så ock huru många försäljningsställen få finnas, skall, på sätt här ofvan blifvit ifrågasatt, behandlas och afgöras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med motsvarande föreskrifter i nu gällande författning angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker;
 - b) att ofvan anmärkta uttryck: »der han ej gitter visa, att sådant skett emot hans vilja» måtte utbytas emot detta: »om det sker med hans vetskap», äfvensom orden »utom hus» borttagas;
 - c) att de i 3 § af Kongl. Förordningen den 7 December 1866 meddelade föreskrifter angående rättighet för kommunalnämnd eller magistrat att i vissa fall

förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande måtte göras tillämpliga äfven på den, som endast till afhemtning håller vin och maldrycker till salu; och

- d) att stadgande måtte meddelas derom, att husbonde skall ansvara för förbrytelse, som, med hans vetenskap, emot författningen begås af hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, likasom vore förbrytelsen af husbonden själf gjord.

Härmed anser Utskottet sig hafva besvarat jemväl Herrar Gunnarssons, Englanders och Anderssons förenämnda motioner; och torde Riksdagen finna,

- 2:o) att dessa motioner ej må till någon vidare åtgärd å Riksdagens sida föranleda.

Stockholm den 4 Maj 1874.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr *von Gegerfelt*: »Emot de i Kongl. Maj:ts proposition ifrågställda grunder för ny lagstiftning i förevarande ämne anser jag mig böra framställa följande anmärkningar:

1:o. Att åt kommunalstyrelsen öfverlemna att besluta, huruvida rättighet att annorledes än vid måltider åt spisande gäster försälja vin, öl och porter till förtäring på stället må inom kommunens område utöfvas, synes mig hvarken principiellt riktigt eller i praktiskt hänseende

lämpligt. Till de genom kommunalförfattningarne till kommunens vård öfverlemnade gemensamma ordnings- och hushållningsmål hörer ingalunda att bestämma hvilka näringsyrken må inom kommunen utöfvas, men väl att tillse, det sådana yrken ej utöfvas på ett den allmänna ordningen och sedligheten motverkande sätt. Tillämpligheten af de undantagsföreskrifter, som i detta hänseende angående försäljning af bränvin förefinnas, torde icke böra utsträckas till nu ifrågavarande drycker, hvilka äro vida mindre skadliga och vida mera tillfredsställande ett verkligt behof än bränvinet. Om i dessa frågor kommunalstyrelsen finge afgifva utlåtande, men åt Konungens Befallningshafvande öfverlemnades att med afseende å detta utlåtande meddela beslut, synes mig större säkerhet om en god pröfning vinnas, än om afgöranderätten öfverlemnades åt kommunalstämman, helst dess beslut, tilläfventyrs fattadt med ringa pluralitet af ett fåtal närvarande, icke finge annorledes än för formfel öfverklagas. Minoritetens anspråk så väl att få på lofligt sätt sig försörja, som ock att utan onödiga hinder kunna förse sig med erforderliga lefnadsförnödenheter synes mig jemväl bättre betryggadt i förra än i senare fallet. Genom godkännande af dessa grunder vunnas ock den förmån, att den vid tillämpningen ohållbara eller åtminstone lätt eluderade skilnaden emellan ifrågavarande dryckers tillhandahållande vid måltider och annorledes icke behöfde i lagstiftningen upptagas.

2:o. Derest inom en trakt, der ej all försäljning af ifrågavarande beskaffenhet blifvit förbjuden, försäljningsställes antal skulle inskränkas, utan att, såsom angående minuterung och utskänkning af bränvin är föreskrifvet, en af konkurrensen till beloppet bestämd afgift den försäljningsberättigade ålades, skulle denne erhålla ett vinstgifvande monopol, utan att deremot svarande förmån kommunen tillkomme. Ordningen och sedligheten lærer föga vara beroende deraf, huruvida inom en trakt, der försäljningsställen må finnas, dessa äro större eller mindre till antalet, och 3 § i gällande förordning lemna temligen stränga föreskrifter för de fall att derstädes oordningar visa sig eller osedlighet bedrifves. Om dessa föreskrifter hitintills visat sig mindre verkamma, torde anledningen dertill sökas i bristande tillämpning. Derest försäljningsställes antal på förhand blifvit inskränkt, men ett större antal lika väl kvalificerade personer skulle anmäla sig för desammas öfvertagande, komme all annan grund än slumpen eller godtycket att saknas för bestämmande af den enes företräde framför den andres. Bäst synes mig därför vara att hvarje ansökan om försäljningsrätt, på grund af kommunalstämmans utlåtande så väl angående försäljnings-

ställets nytta eller skada som angående den sökandes lämplighet att detsamma förestå, blefve i ofvannämnda ordning särskildt pröfvad.

3:o. Rättigheten att å landet till afhemtning försälja vin, öl och porter under ett lämpligen stadgadt belopp synes mig, med afseende å den klagan, som allmänneligen förts öfver deraf föranledda oordningar, böra, i öfverensstämmelse med de angående rättighet till försäljning på stället gällande föreskrifter, göras beroende af särskildt tillstånd samt jemväl kunna inställas och återkallas. Tillståndet komme naturligtvis icke att meddelas annan än den, som kunde anses hafva vilja och förmåga att förekomma sådana oordningar, och fara för säljaren att försäljningsrätten förlora skulle jemväl utgöra en kraftig maning för honom att sin skyldighet i berörda hänseende fullgöra. Om än genom att ålägga säljaren en bevisningsskyldighet, som enligt allmän lag tillkomme åklagaren, kunde förekommas att den köpta varan blefve förtärd inom område, hvaröfver säljaren egde förfoga, vore dermed föga vunnet, derest en hvar annan lagligen egde ställa sina i närheten belägna områden till köparnes förfogande.

4:o. Den nu ovilkorligen medgifna rättighet att försälja öl och porter »utomhus i mindre omfattning» synes mig böra underkastas enahanda vilkor som annan försäljning af nämnda drycker till förtäring på stället. Dessa drycker äro lika rusgifvande om de försäljas utomhus som inomhus och försäljningens omfattning beror af de tillkommande kundernas antal och förtäringsslust; svårigen kan i detta hänseende någon gräns bestämmas, vid hvilken säljaren skulle hafva skyldighet att med försäljningen upphöra. Denna försäljning komme otvifvelaktigt att i de trakter, der annan försäljning till förtäring på stället blifvit förbjuden, i väsendtlig del träda i den senares ställe.

5:o. Då dricka, ehuru en maltdryck, icke kan anses rusgifvande, synes den mig böra hänföras under enahanda föreskrifter som för kaffe, thé etc. äro gällande.»

af Herr *von Sydow*: »I Utskottets tillstyrkanden i alla dess delar kan jag ej instämma, utan får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen ville till svar å Kongl. Maj:ts proposition i underdånig skrifvelse anmäla:

1:o att i afseende på rättigheten att annorledes än vid måltider till spisande gäster tillhandahålla allmänheten vin och maltdrycker till förtäring på stället, efter Riksdagens åsigt, nu gällande stadganden böra bibe-

- hållas utan annan förändring, än att sådan utskänk-
ningsrätt icke må meddelas den, som drifver annan
handel och ej heller för längre tid än tre år i sender;
- 2:o att Riksdagen icke kan dela Kongl. Maj:ts åsigt der-
utinnan att, om vin och maldrycker, köpta hos den,
som icke eger att dem utskänkingsvis sälja, skulle
förtäras på stället eller i närheten deraf inom försäl-
jarens område, denne skulle vara skyldig att bevisa,
det sådant skett mot hans vilja;
- 3:o att, der den, som idkar handel, tillåter att vin eller
maldrycker, som hos honom blifvit köpta, förtäras
på stället, eller oordningar eller osedlighet i följd af
försäljningen derstädes eller i närheten deraf uppstår,
utan att försäljaren gjort hvad på honom ankommit
för att dem afstyra, rättigheten att der sälja sådana
drycker till afhemtning bör, enligt Riksdagens mening,
kunna förbjudas, på sätt i 3 § af Kongl. Förordnin-
gen den 7 December 1866 föreskrifves; samt
- 4:o att Riksdagen lemnar den Kongl. Propositionen i öf-
riga delar utan anmärkning.»

af Herr Grefve *Mörner*, som instämt med Herr von Sydow;

af Herr *Afzelius* och Herr *Lyth*, hvilka instämt i 4:de punkten af
Herr von Gegerfelts reservation.

Herrar *Holmberg*, Friherre *Wrede* och *Nordenfelt* hafva begärt få
antecknadt, att de ej öfvervarit ärendets handläggning inom Utskottet,
samt Herr *Philipsson*, att han varit förhindrad deltaga i dess slutliga
behandling derstädes.